

رویکرد روسیه در قبال تنش آمریکا و چین

«دوستی بدون حد و مرز» بین چین و روسیه به وضوح محدودیت‌هایی دارد. حمایت حساب‌شده پکن از مسکو از زمان آغاز جنگ همه‌جانبه روسیه علیه اوکراین این موضوع را نشان داده است.

علاوه بر این، مرور عواملی که احتمالاً بر سیاست روسیه در صورت رویارویی چین و ایالات متحده بر سر تایوان تأثیر می‌گذارد، این امر را تأیید می‌کند. این به معنای آن نیست که رابطه چین و روسیه بر پایه‌های سست بنا شده یا ذاتاً ضعیف و در بلندمدت ناپایدار است. برعکس، این رابطه قوی، متقابل و سودمند است و بر پایه‌های استراتژیک، اقتصادی و سیاسی محکم استوار است.

جنبه‌های مثبت آن به مراتب بیشتر از تنش‌ها یا نقاط منفی آن است. اما این رابطه یک اتحاد نیست و هیچ‌یک از دو کشور علاقه‌ای به تبدیل این شراکت به یک اتحاد ندارند. در مجموع، چین از جنگ روسیه علیه اوکراین سود برده است، اما این بدان معنا نیست که روسیه از رویارویی نظامی چین و ایالات متحده سود خواهد برد. بلکه مسکو از تنش بین پکن و واشنگتن و احتمال رویارویی نظامی بر سر تایوان بهره می‌برد. این احتمال کمک می‌کند تا منابع و توجه ایالات متحده از جبهه اروپا منحرف شود.

اما وقوع جنگ احتمالی، خطرات بسیار بیشتری را برای روسیه به همراه خواهد داشت. این جنگ می‌تواند خطر یک فاجعه جهانی را به همراه داشته باشد. نزدیکی روسیه به منطقه درگیری نظامی و خطرات فاجعه‌باری که با آن همراه است، محاسبات هزینه-فایده بسیار متفاوتی را نسبت به آنچه که در زمینه تنش‌های صرف بین چین و ایالات متحده در نظر گرفته‌اند، بر رهبران روسیه تحمیل خواهد کرد.

مداخله مستقیم روسیه در یک درگیری بر سر تایوان به دلایل دیگری نیز بسیار بعید به نظر می‌رسد، از جمله به دلیل غرور و حس برتری پکن که احتمالاً مانع از درخواست کمک نظامی برای دستیابی به «اتحاد مجدد» خواهد شد، به دلیل نبود هماهنگی عملیاتی بین ارتش‌های چین و روسیه، و همچنین به دلیل توانایی‌های نظامی متعارف محدود روسیه در منطقه آسیا-پاسفیک، آن هم در حالی که رویارویی با ناتو همچنان ادامه دارد.

واکنش حساب‌شده چین به جنگ روسیه علیه اوکراین که به گونه‌ای طراحی شده است تا منافع را به حداکثر و خطرات ناشی از تحریم‌های ایالات متحده را به حداقل برساند، ممکن است الگوی مشابهی برای کمک مسکو به پکن در صورت وقوع جنگ بر سر تایوان باشد. این کمک می‌تواند شامل تأمین نفت و گاز، برخی تجهیزات نظامی و پشتیبانی نظامی غیرمستقیم باشد.

احتمالاً روسیه نیز سعی خواهد کرد تا از این فرصت حداکثر بهره را ببرد و در عین حال خطرات را به حداقل برساند. این به معنای آن نیست که روسیه در صورت وقوع یک رویارویی نظامی بر سر تایوان بی‌تأثیر خواهد بود. رابطه طولانی‌مدت خصمانه آن با ایالات متحده، حضور نظامی و دریایی آن در منطقه آسیا-پاسفیک، و رویارویی بلندمدت و تقابل نظامی پرتنش آن با ناتو در اروپا، می‌تواند منجر به سناریوهای مختلفی شود که با خطر برخورد نظامی با ایالات متحده و/یا متحدان آن همراه است.

نزدیکی اداری‌های استراتژیک و اقتصادی روسیه به ایالات متحده، ژاپن و کره جنوبی خطرات غیرقابل پیش‌بینی را برای تمامی طرف‌های درگیر به همراه دارد. در نهایت، روسیه عمدتاً یک قدرت اروپایی است. اما دقیقاً به دلیل تمرکز آن بر اروپا و درک ایالات متحده به‌عنوان رقیب اصلی خود در آنجا، اگر آن را به‌عنوان یک بازیگر حاشیه‌ای در منطقه آسیا-پاسفیک قلمداد کنیم، اشتباه خواهد بود. نقش این کشور در این منطقه نفی نمی‌شود و نباید نادیده گرفته شود.

محمدحسین لطف‌الهی
گزارشگر هم‌میهن

اوکراین ماه گذشته طی حمله‌ای فاعلگیرانه به منطقه کورسک در روسیه توانست بیش از ۳۰ کیلومتر درون خاک این کشور پیشروی کند. در شرایطی که از نگاه برخی کارشناسان این حمله پیروزی بزرگی برای کی‌یف به حساب می‌آید اما با آغاز ضدحمله روسیه که به بازپس‌گیری بخش بزرگی از مناطق تحت تصرف اوکراین منجر شد و همچنین با توجه به تلفات انسانی و لجستیکی گسترده کی‌یف به نظر می‌رسد روزهای سختی در انتظار اوکراینی‌هاست. وزارت دفاع روسیه روز چهارشنبه ۱۱ سپتامبر اعلام کرد که نیروهای نظامی روسیه وارد منطقه کورسک شده‌اند و دست‌کم ۱۰ شهرک و روستا را آزاد کرده‌اند. در مقابل، ولودیمیر زلنسکی، رئیس‌جمهوری اوکراین ضمن تأیید آغاز ضدحمله روسیه برای بازپس‌گیری کورسک مدعی شد که «همه چیز طبق برنامه‌ریزی ما پیش می‌رود». زلنسکی جزئیات بیشتری پیرامون برنامه خود اعلام نکرد اما هم‌زمان از کشورهای غربی خواست تا هرچه زودتر محدودیت استفاده از موشک‌های دوربرد برای هدف قرار دادن عمق خاک روسیه را لغو کنند.

به‌رغم این اظهارنظر زلنسکی، پیشروی‌های روسیه در روزهای پنجشنبه و جمعه نیز ادامه داشت. موج اصلی حمله روس‌ها از شمال غرب منطقه کورسک آغاز شد و با حملاتی از شمال، غرب، شرق و جنوب شرق کورسک ادامه یافت. مؤسسه مطالعات جنگ مستقر در واشنگتن درباره حمله روسیه نوشته است: «ضدحمله اخیر روس‌ها مقدمه یک حمله بزرگتر است. روسیه از نیروهایی زبده و واحدهای کاملاً آموزش‌دیده و حرفه‌ای ارتش برای هدایت حمله اخیر استفاده کرده اما بیشتر سربازان حاضر در میدان را نیروهایی با آموزش اندک و تجربه کم در جنگ تشکیل می‌دهند. فرماندهان نظامی روسیه تلاش دارند با دونیم کردن نیروهای اوکراین، حمله‌ای بزرگتر را در آینده نزدیک سازماندهی کنند.»

روسیه آمار دقیقی از نیروهای درگیر در نبرد کورسک اعلام نکرده است اما بر اساس اعلام منابع اوکراینی در حال حاضر حدود ۳۳ تا ۳۵ هزار نفر از سربازان روس در منطقه کورسک حضور دارند که به زودی قرار است به ۶۰ الی ۷۰ هزار نفر افزایش پیدا کنند. پنتاگون بیشتر در ارزیابی‌های خود اعلام کرده بود که روسیه برای بیرون

راندن نیروهای اوکراین از منطقه کورسک به دست کم ۵۰ هزار سرباز احتیاج دارد.

امیل کاستهلمی، محقق فنلاندی جنگ و کارشناس مؤسسه مطالعاتی پرنده سیاه در فنلاند می‌نویسد: «به طور دقیق مشخص نیست که روسیه کدام بخش‌های کورسک را آزاد کرده است. آنچه قابل تأیید است این است که روس‌ها توانسته‌اند در برخی مناطق نیروهای اوکراینی را چندین کیلومتر عقب برانند. نگاهی به روند حرکت نیروهای روسیه هم نشان می‌دهد آن‌ها به دنبال در اختیار گرفتن نقاط استراتژیکی هستند که به آن‌ها امکان می‌دهد جلوی حملات اوکراین به پل‌های کلیدی را که برای انتقال گسترده نیرو به کورسک ضروری هستند، بگیرند. روسیه برای ادامه حمله به کورسک نیاز به پل‌های موقت دارد و این پل‌ها به شدت زیر آتش نیروهای اوکراینی بودند اما با ضدحمله اخیر این معضل رفع شد.» سربهی استرنکو، یک بلاگر نظامی طرفدار اوکراین که در منطقه حضور دارد، نوشته است: «ضدحمله روسیه شرایط خطرناکی را برای سربازان اوکراینی ایجاد کرده است. شرایط چندان تحت کنترل نیست و ضعف سازماندهی و عدم هماهنگی در منطقه می‌تواند وضعیت را بدتر کند.»

▼ تأثیر ضدحمله روسیه در منطقه کورسک بر آینده جنگ

کی‌یف هم‌زمان با آغاز حمله به منطقه کورسک در روسیه، مجموعه‌ای از اهداف را برای خود تعریف کرد. مقام‌های ارشد اوکراین می‌خواستند از یک سو روسیه را وادار سازند که بخشی از نیروهای خود را از شرق اوکراین به منطقه کورسک منتقل کنند و از این طریق فشارها بر مدافعان اوکراینی در دونتسک، لوهانسک و سومی کاهش یابد. هدف دیگر اوکراینی‌ها ایجاد اهرم‌هایی بود که از طریق آن‌ها مسکورا ضعیف به مذاکره شده و جنگ با حفظ تمامیت ارضی اوکراین پایان پیدا کند.

اوکراین مدعی است که توانسته است تا حدی به هدف خود در زمینه کاهش فشارهای روسیه در شرق اوکراین دست پیدا کند. به گفته ولودیمیر زلنسکی «روسیه ۶۰ هزار نفر از نیروهای خود را به منطقه کورسک منتقل کرده» و هدف ما برای فرستادن نیروهای نظامی روسیه به درون خاک خود محقق شده است. رئیس‌جمهور اوکراین مدعی شده است که در حال حاضر اوکراین مناطق کلیدی کورسک را در اختیار دارد و توانسته یک منطقه حائل در درون خاک روسیه ایجاد کند. او این اقدام اوکراین را بخشی از «طرح پیروزی» معرفی کرد که در نهایت قرار است روسیه را به «تبعیت از چارچوب

سازمان ملل متحد» و «پذیرش قوانین بین‌المللی» وادار سازد. روایت روس‌ها در این زمینه کاملاً متفاوت است. ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه هفته گذشته در نشست اقتصادی ولادی وستوک مدعی شد که اوکراین با حمله به کورسک «تنها خود را تضعیف کرده است.»

هم‌زمان درگیری‌های شدیدی که در شرق اوکراین در جریان است نشان می‌دهد فشار ناشی از حمله اوکراین به کورسک به اندازه‌ای نبوده که روسیه حجم زیادی از نیروهایش را از جبهه شرق اوکراین به کورسک منتقل کند. هفته گذشته، نشریه اوکراینی کی‌یف ایندپندنت در گزارشی نوشت که روس‌ها عملیات بزرگی را برای تصرف شهر ولهدار در استان دونتسک آغاز کرده‌اند. هم‌زمان درگیری‌هایی در منطقه سومی، استان لوهانسک و دیگر شهرهای استان دونتسک نیز در جریان است.

سی‌ان‌ان در تحلیلی پیرامون حمله اوکراین به کورسک نوشته است: «این حمله یک بمب روحیه برای اوکراینی‌ها بود. آن‌ها توانستند مناطقی از روسیه را که یکی از بزرگترین ارتش‌های جهان است به تصرف خود در بیاورند و پیشروی‌هایی داشته باشند. اما این دستاورد که به گفته ویلیام برنز، رئیس سازمان سیا یک پیروزی تاکتیکی است به قیمت و هزینه گزافی به دست آمد.»

به نوشته سی‌ان‌ان یکی از سربازان اوکراینی که در عملیات کورسک مشارکت داشت در این خصوص گفته است: «ما اولین واحد از نیروهایی بودیم که از مرز روسیه عبور کردیم و وظیفه داشتیم نخستین خطوط دفاعی و مواضع را از پیش روی نیروها برداریم. این عملیات بسیار سخت بود. شما اگر پوتین را مورد آزمایش قرار دهید، صدها نمونه DNA وی را خواهید یافت. متأسفانه به‌: DNA اوکراینی.»

روزنامه نیویورک‌تایمز پیشتر نوشته بود که به علت پیچیدگی عملیات و اهمیت آن برای ارتش اوکراین، از زبده‌ترین و حرفه‌ای‌ترین نیروها در آن استفاده شد. از دست رفتن تعداد زیادی نیروی زبده و تجهیزات در شرایطی که دست‌کم از نظر نیروی انسانی امکان جایگزینی نیروهای تازه‌نفس با آن‌ها وجود ندارد، شرایط را در ادامه جنگ برای اوکراین سخت‌تر خواهد کرد. در خصوص هدف وادار کردن روسیه به مذاکره نیز سرگئی شویگو، دبیر شورای امنیت ملی روسیه در گفت‌وگویی که هفته پیش با رسانه‌ها داشت اعلام کرد تا زمانی که «آن‌ها را از خاک خود بیرون نکنیم» مذاکره‌ای در کار نخواهد بود. به‌رغم این موارد مقام‌های اوکراینی اصرار دارند که حملات‌شان موفق بوده و به اهداف خود رسیده است. ولودیمیر زلنسکی روز جمعه ۱۳ سپتامبر نیز در گفت‌وگویی با فرید زکریا،

استراتژی پرهزیننه کی‌یف

آیا نظریوتین درباره جنگ تغییر خواهد کرد؟

